

Wstęp

Zorganizowana we wrześniu 2004 roku przez Instytut Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców „Polonicum” Uniwersytetu Warszawskiego międzynarodowa konferencja naukowa *Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej*, była już szóstym spotkaniem środowisk naukowych i dydaktycznych, związanych ze Stowarzyszeniem „Bristol” Polskich i Zagranicznych Nauczycieli Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego. Podobnie jak na poprzednich konferencjach, organizowanych za każdym razem przez inny ośrodek uniwersytecki w kraju, pragnęliśmy doprowadzić do wymiany doświadczeń, metod i materiałów, które są wykorzystywane w nauczaniu polszczyzny.

Rosnące zainteresowanie naszym językiem na świecie sprawia, że coraz więcej osób specjalizuje się w jego nauczaniu. Jest to działanie w widoczny już sposób zintegrowane i osadzone na gruncie rzetelnych badań i opracowań metodycznych. Powstaje również wiele nowych podręczników, programów i materiałów uzupełniających. Niejako zwieńczeniem tych usiłowań są cykliczne konferencje glottodydaktyczne. Korzyści płynących z ich organizowania jest wiele. Należy do nich zaliczyć sam fakt integrowania się środowiska polskich i zagranicznych nauczycieli języka polskiego jako obcego i polskiej kultury. Istotna jest tu możliwość wymiany doświadczeń, poglądów, a nawet pomysłów zawodowych. Wszystko to sprawia, że poszerza się stale obszar zagadnień i problemów poruszanych w trakcie obrad.

W czasie warszawskiej konferencji uczestnicy po raz pierwszy mogli się podzielić uwagami i doświadczeniami, wynikającymi z prac Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego. Spostrzeżenia dotyczące pierwszych egzaminów państwowych z języka polskiego, przeprowadzonych w kilku miejscach w kraju i za granicą, stały się jednym z tematów naszego spotkania. Omówiono wiele zagadnień dotyczących zarówno efektów, jak i sposobów przeprowadzania takich egzaminów. Podziękowania należą się tu głównie koleżankom i kolegom z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, którzy od samego początku tworzyli ten trudny i ważny program, a dziś pracują nad jego udoskonaleniem i promocją. Możliwość zdawania egzaminu państwowego z naszego języka, poświadczona ministerialnym certyfikatem, cieszy się ogromnym zainteresowaniem cudzoziemców. Ma to trudne do przecenienia znaczenie w nowej rzeczywistości europejskiej. Następstwa integracji powodują, również w obszarze nauczania języków obcych, konieczność sprostania międzynarodowym ustaleniom. Widoczny i zarazem konieczny staje się nowy scenariusz nauczania języków narodowych i promocja kulturowych przestrzeni, jakie języki te opisują.

Na konferencji dyskutowano również o specyfice nauczania języka polskiego w środowiskach polonijnych – tam więc, gdzie język polski, mimo że nauczany jako obcy, za taki nie jest przecież uznawany. Ten obszar i ten adresat, jak również przeznaczone dla nich programy nauczania stanowią odrębną sferę zagadnień, które powinny być poruszane przy okazji każdego z kolejnych spotkań.

W trakcie naszych obrad wyodrębniliśmy także obszar nauczania w grupach jednorodnych językowo i kulturowo, co usprawniło przebieg naszych prac w sekcjach. Nauczanie to, które ma miejsce z reguły głównie poza granicami naszego państwa, jest inne metodycznie i jakościowo od pracy z grupami zróżnicowanymi w tym zakresie, co jest z kolei powszechną dość praktyką w Polsce. Tak dokonane rozróżnienie, w obrębie rozpoznania adresata, znacznie ułatwia uszczegółowienie prac i dobór wystąpień w obradach poszczególnych sekcji.

Właśnie praca w sekcjach, a nie obrady parlamentarne, wzbudzają w naszym środowisku wątpliwości i wywołują liczne dyskusje. Trudno przecież uczestniczyć w kilku debatach przeprowadzanych równolegle. Liczba sekcji z konferencji na konferencje rośnie. Nie wydaje się możliwe, by tendencję tę udało się odwrócić. Być może przyszłością naszych spotkań będzie nie organizacja dużych, kongresowych niemal spotkań, lecz planowanie małych, ale przez to częstszych obrad, z bardziej doprecyzowaną tematyką. Już dziś funkcjonują w ramach Stowarzyszenia „Bristol” takie tematyczne sekcje.

Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury to obszar tak rozległych i zróżnicowanych badań, dociekań, opracowań i zawodowej praktyki, iż w jego obrębie w naturalny sposób muszą powstawać węższe specjalizacje. Podział na nie bez wątpienia wzbogaci nasz wspólny dorobek. Wystarczy uzmysłwić sobie fakt, że trudno na jednej konferencji obradować nad problematyką gramatyki, leksyki, kontekstu kulturowego, nowych publikacji, doświadczeń i praktyki związanych z certyfikacją języka, pracy w środowiskach polonijnych, pracy z grupami jedno- i wielorodzinnymi językowo, zastosowaniem środków audiowizualnych... W trakcie naszych obrad podjęliśmy się takiego trudu. Obok satysfakcji z uczestnictwa w konferencji, toczonych tam obradach i dyskusjach pozostał przecież jakiś niedosyt. Mamy świadomość, że konferencja to nie tylko referaty, których możemy wysłuchać, to także dyskusje nad nimi, spotkania plenarne i kuluarowe, a więc to wszystko, na co pozostaje nam coraz mniej czasu.

Niniejszy tom zawiera materiały z warszawskich obrad. To bogaty plon naszych wystąpień, badań i doświadczeń. Jest, jak ufam, kolejnym dowodem, że różnorodność dociekań autorów składa się na coraz obszerniejszy dorobek naukowy w obrębie nauczania języka polskiego jako obcego i polskiej kultury.

Miło nam, że Instytut „Polonicum”, najstarszy uniwersytecki ośrodek w kraju, zajmujący się nauczaniem cudzoziemców języka polskiego, w przededniu swojego pięćdziesięciolecia mógł gościć tylu znakomitych gości. Było to możliwe dzięki wielkiej życzliwości i finansowemu wsparciu ze strony Władz Rektorskich Uniwersytetu Warszawskiego. Wiele zawdzięczamy też Ministerstwu Kultury, które od zawsze pomaga nam organizować spotkania Stowarzyszenia „Bristol”.

Pragnę podziękować wszystkim organizatorom konferencji, zwłaszcza pracownikom administracyjnym Instytutu, za ich ogromny i bezinteresowny trud.

Piotr Garncarek